

WERK MAKEN VAN KANSENGELIJKHEID

THEMA:
SCHOOLKOSTEN

TIPS EN INSPIRATIE
VOOR SCHOLEN

SCHOOLKOSTEN & KANSENGELIJKHEID

Jongeren van wie de ouders moeite hebben om schoolkosten te betalen, ondervinden daarvan soms blijvende gevolgen voor hun ontwikkeling. Als school kan je met relatief eenvoudige maatregelen echter al een groot verschil maken.

SCHOOLKOSTEN

Deelname aan het voortgezet onderwijs in Nederland is gratis. Toch hebben leerlingen en ouders met schoolkosten te maken. In het onderwijs is er sprake van vier typen schoolkosten.

- 1 De **kosten voor schoolboeken en lesmaterialen** komen voor rekening van de school. Dat geldt voor alle leerboeken, werkboeken, projectboeken, tabellenboeken, examenbundels, eigen leermaterialen van de school en bijbehorende cd's en dvd's en digitaal lesmateriaal waarvoor een licentie moet worden betaald.
- 2 **(Kosten van) devices, zoals laptops en tablets** zijn in het onderwijs niet meer weg te denken, maar de overheid houdt er in de leermiddelenbesteding nog geen rekening mee. Scholen kunnen ouders vragen een laptop of tablet aan te schaffen, maar hen hier niet toe verplichten. Stelt een school het gebruik van devices *verplicht*, dan moet de school bereid zijn deze beschikbaar te stellen of voor een volwaardig alternatief zorgen en hier duidelijk over communiceren naar ouders.
- 3 De **kosten van persoonsgebonden materialen** die een school voorschrijft en langer dan een jaar meegaan komen voor rekening van ouders. Denk hierbij aan een atlas, woordenboek, agenda, rekenmachine, schriften, schrijfgerei, passer, multomap, gereedschap, sportkleding voor de gymles en praktijkkleding.
- 4 Verder mag een school aan ouders een **vrijwillige** ouderbijdrage vragen voor **zaken en activiteiten waarvoor de school geen bekostiging ontvangt of geld heeft begroot**. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om schoolreizen, vieringen, langdurige extracurriculaire programma's – zoals tweetalig onderwijs, technasium, vakcolleges, profielklassen en begaafdenprogramma's – of bijlessen die worden aangeboden door de school. Sinds de **wetswijziging vrijwillige ouderbijdrage** (1 augustus 2021) is het niet langer toegestaan om leerlingen van wie de ouders niet betalen, in plaats van de activiteit een vervangend programma aan te bieden of een leerling te verbieden mee te gaan. Deze leerlingen mogen aan al deze activiteiten deelnemen, ook als de ouders hier niet voor betalen, ongeacht of ze niet kunnen of willen betalen.

KANSENGELIJKHEID

Een groeiende groep ouders heeft moeite om de bijdragen die van hen worden gevraagd, te betalen. Dit kan blijvende gevolgen hebben voor leerlingen. Als zij minder (goede) materialen tot hun beschikking hebben, niet mee kunnen doen met bepaalde activiteiten of zelfs niet naar de school van hun keuze gaan omdat daar een (hoge) vrijwillige ouderbijdrage wordt gevraagd, kunnen zij zich minder goed ontwikkelen en is sprake van kansengelijkheid ten opzichte van leeftijdsgenoten met ouders in een betere financiële positie. Ook doet het iets met het zelfbeeld van jongeren om 'een uitzondering te zijn'. Het laat sporen na als je regelmatig niet kunt meedoen omdat je ouders iets niet kunnen betalen; als je alleen kunt meedoen dankzij de vrijgevigheid van anderen of als jij altijd degene bent met die het met tweede- of derdehands materialen moet doen.

Op 1 augustus 2021 is daarom de Wet vrijwillige ouderbijdrage ingegaan, die bepaalt dat alle leerlingen mogen deelnemen aan activiteiten die onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag georganiseerd worden, ook als hun ouders de vrijwillige ouderbijdrage daarvoor niet betalen. Scholen dienen expliciet te communiceren over het vrijwillige karakter van de ouderbijdrage.

Hierbij speelt echter nog wel dat veel scholen nog onvoldoende duidelijk communiceren dat de ouderbijdrage altijd vrijwillig is en dat een leerling niet uitgesloten mag worden indien ouders niet betalen*, dat deze wet nog niet bij alle ouders voldoende bekend is en dat de (soms hoge) vrijwillige ouderbijdrage nog steeds een drempel kan vormen om voor een bepaalde school te kiezen**. Daarnaast blijven ook de soms hoge kosten voor persoonsgebonden materialen een aandachtspunt.

Dilemma

De nieuwe wet over de vrijwillige ouderbijdrage plaatst scholen ook voor een dilemma. Aan de ene kant kunnen zij als ontvangers van publieke middelen geen grote financiële risico's nemen. We zien daarom gebeuren dat scholen schrappen in hun aanbod van extracurriculaire programma's en activiteiten, omdat zij merken dat aanzienlijk minder ouders dan voorheen de vrijwillige ouderbijdrage betalen en dat zij hierdoor – bij een gelijkblijvend aanbod – financieel in de knel komen. Aan de andere kant hebben juist leerlingen die van thuis minder meekrijgen, dit soort activiteiten nodig om hun wereld te vergroten. Bij de invoering van de nieuwe wet is hiervoor geen oplossing voorzien. Veel scholen staan dus voor de uitdaging om oplossingen te zoeken die in lijn zijn met de bedoeling van het onderwijs én de letter van de wet.

* Bericht Onderwijsinspectie: 'Informeel ouders helder dat ouderbijdrage vrijwillig is'.

** Uit een [enquête van Ouders & Onderwijs](#), gepresenteerd in het [consumentenprogramma Kassa](#), blijkt dat nog niet alle ouders op de hoogte zijn van het vrijwillige karakter van de ouderbijdrage. Een kwart van de ouders voelt toch nog druk om te betalen. Uit onderzoek komt verder naar voren dat schoolkosten [voor 3 op de 100 leerlingen en hun ouders meespelen in de schoolkeuze](#) (p. 46) en voor [1 op de 100 leerlingen zelfs doorslaggevend zijn](#) (p.128).

WAT KAN JE ALS SCHOOL DOEN?

- Breng duidelijk in beeld in openbaar toegankelijke informatie met welke (aankomende) kosten ouders rekening kunnen houden als ze hun kind bij jouw school aanmelden. Hanteer bij het opstellen van het overzicht van bijdragen bijvoorbeeld de indeling in de hierboven genoemde vier categorieën. Stel eventueel ook een 'meelees-panel' van ouders in om te toetsen of de informatie aan ouders duidelijk is.
- Meld in alle communicatie richting ouders over schoolkosten duidelijk dat de ouderbijdrage vrijwillig is en dat leerlingen ook mee mogen doen met de aangeboden activiteiten als de ouders de bijdrage niet betalen. Denk hierbij aan de website, de schoolgids, (nieuws)brieven en teksten in betalingssystemen.
- Sommige scholen laten hun facturering richting ouders verzorgen door externe partijen. Let op of ook in die communicatie de vrijwilligheid en de garantie tot deelname – ook bij het niet betalen van de bijdragen – goed gecommuniceerd wordt. Controleer ook hoe het proces ingeregeld is ten aanzien van facturen en aanmaningen. Zorg ervoor dat ouders niet alleen de optie hebben om een totaalbedrag te betalen, maar ook voor onderdelen kunnen kiezen of ze wel of niet betalen.
- Betrek ouders en leerlingen. Ga bijvoorbeeld met de ouderraad en met leerlingen in gesprek over nut en noodzaak van de verschillende extracurriculaire programma's en activiteiten: wat willen zij zeker behouden, wat kan eventueel vervallen, wat kan op een andere manier goedkoper? Wat is een acceptabel bedrag voor de maximale vrijwillige ouderbijdrage?
- Kijk wat binnen de eigen begroting opgelost kan worden, ook meerjarig. Ga daarnaast tijdig op zoek naar andere vormen van bekostiging. Laat bijvoorbeeld bij een reis de leerlingen die meegaan, in het jaar vóór de reis met acties gezamenlijk (een deel van) de reissom verdienen. Een andere optie is om ouders te vragen om een kleine extra bijdrage te storten in een fonds voor minder vermogende leerlingen of scholen.
- Wees duidelijk richting ouders over wanneer activiteiten wel of niet door kunnen gaan. Sommige scholen nemen bijvoorbeeld in de schoolgids en andere communicatie de bepaling op dat extracurriculaire programma's of activiteiten alleen doorgang kunnen vinden als een bepaald percentage van de ouders (bijvoorbeeld 80%) de ouderbijdrage voldoet.
- Inventariseer tijdig welke activiteiten en uitjes docenten/mentoren/scholen willen organiseren, zodat ouders niet gedurende het jaar voor verrassingen komen te staan.
- Neem de lijst met persoonsgebonden materialen die ouders moeten aanschaffen, onder de loep. Is alles echt noodzakelijk? Kan een andere/goedkopere versie ook volstaan? Zijn er wellicht materialen die leerlingen ook kunnen lenen? (Voor de duidelijkheid: devices vallen niet in deze categorie. Een school mag ouders en leerlingen niet verplichten een device aan te schaffen.)
- Wijs actief op het bestaan van regelingen voor ouders die persoonsgebonden materialen en devices lastig kunnen betalen. Denk aan [Stichting Leergeld](#), [het Nationaal Fonds Kinderhulp](#), (met andere organisaties verenigd in [Sam&](#)), de mogelijkheid van een tegemoetkoming van de gemeente en het aanvragen van [de tegemoetkoming scholieren](#) voor jongeren vanaf 18 jaar. Voor jongeren van 12 tot 18 jaar wordt [het kindgebonden budget](#) automatisch verhoogd met een tegemoetkoming in de schoolkosten.
- Ga met de gemeente in gesprek over de beschikbare ondersteuning voor ouders met een kleine beurs en het beleid op dit vlak.

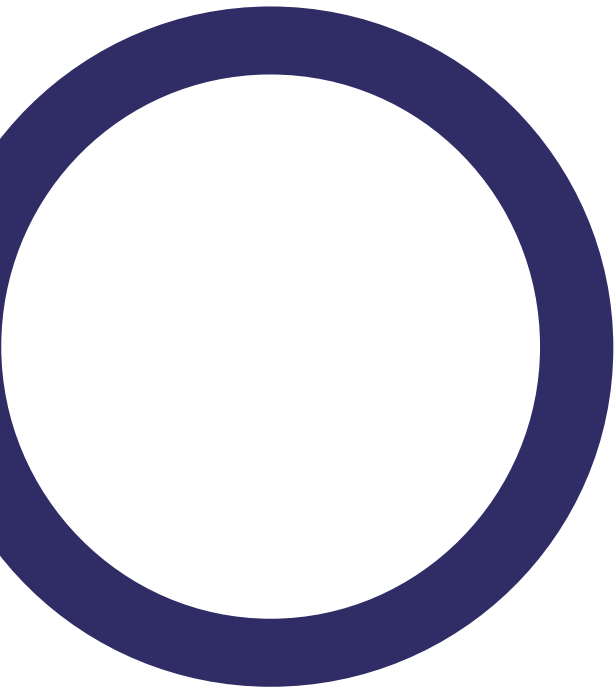
MEER WETEN?

OCW: [Brochure over de wetswijziging vrijwillige ouderbijdrage](#)

OCW: [Vrijwillige ouderbijdrage: brochure, afbeeldingen voor social media, posters, video en praktijkvoorbeelden](#)

VO-raad: [Veelgestelde vragen over de vrijwillige ouderbijdrage](#)

Onderzoek: [Schoolkostenmonitor po, vo, mbo \(2018/2019\)](#)

PRAKTIJKVOORBEELD HET SCHOOLFONDS VAN HET MARTINUSCOLLEGE

Het Martinuscollege in Grootebroek heeft met middelen uit de begroting een fonds ingericht waaruit de komende vijf jaar in elk geval de werkweken voor alle leerlingen kunnen worden gefinancierd. Dit fonds wordt aangevuld vanuit de ouderbijdrage, waarbij de school uitdrukkelijk vermeldt dat het een vrijwillige bijdrage betreft. Andere toevoegingen aan het fonds komen van de Stichting Leergeld (waarmee de school afspraken heeft gemaakt) en van contacten met het bedrijfsleven. →

PRAKTIJKVOORBEELD DEVICES IN BRUIKLEEN OP CSG REGGESTEYN

Op CSG Reggesteyn in Nijverdal en Rijssen komen de kosten van devices voor rekening van de school. Elke nieuwe leerling krijgt een laptop in bruikleen; ouders betalen vijftig euro borg, om te stimuleren dat leerlingen zorgvuldig met het apparaat omgaan. Na vier jaar – tachtig procent van de leerlingen is dan klaar met de opleiding – zijn de laptops afgeschreven en gaat het eigendom over op de leerlingen en hun ouders. Voor havo/vwo-leerlingen, die na klas 4 nog een of twee jaar te gaan hebben, is een soortgelijke regeling in de maak. →

PRAKTIJKVOORBEELD ALLE SCHOOLKOSTEN AFGESCHAFT OP PRAKTIJSCHOOL DE BRUG

Praktijkschool De Brug in Zaltbommel heeft de knoop doorgehakt: ouders betalen niet meer mee aan de schoolkosten. Geen vrijwillige bijdrage en ook geen verplichte schoolkosten. Zonder financiële drempels hebben alle leerlingen evenveel kansen om hier naar school te gaan. →

PRAKTIJKVOORBEELD HET SCHOOLFONDS VAN HET MARTINUSCOLLEGE

EEN FONDS MET MIDDELEN UIT DE EIGEN BEGROTING EN AANVULLINGEN

Keuzes maken binnen de schoolbegroting. Dat is kort samengevat hoe Kees van Bergeijk, bestuurder van het Martinuscollege in Grootebroek, omgaat met de nieuwe wet rond de vrijwillige ouderbijdrage. "Je moet nadenken over wat belangrijk is in een school. Naast het educatieve aspect is dat volgens mij ook zeker dat leerlingen op een andere manier ervaringen met elkaar opdoen en zich persoonlijk en sociaal kunnen ontwikkelen. Dus hebben we een fonds opgezet met geld uit onze begroting om dit mogelijk te blijven maken."

Met de nieuwe wet rond de vrijwillige ouderbijdrage, die per 1 augustus aanstaande in werking treedt, wordt vastgelegd dat leerlingen mee moeten kunnen doen aan de activiteiten die scholen organiseren, ook als hun ouders de vrijwillige ouderbijdrage niet betalen. Dit levert voor scholen het vraagstuk op hoe ze hun (bestaande) aanbod van activiteiten - zoals sport, excursies/reizen en werkweken - kunnen blijven bekostigen, als de financiële bijdrage van een deel van de ouders hieraan mogelijk wegvalt maar wel alle leerlingen moeten kunnen deelnemen.

Kern van de aanpak op het Martinuscollege is dat activiteiten in principe worden bekostigd vanuit de schoolmiddelen. Van Bergeijk: "We hebben geld hiervoor vrijgemaakt binnen de begroting en dit in een fonds gestopt. Hiermee kunnen de komende vijf jaar in elk geval de werkweken worden gefinancierd voor alle leerlingen. En daarnaast proberen we dit fonds aan te laten vullen. In feite vragen we nog steeds om een vrijwillige bijdrage en sturen we een factuur. In de schoolgids, de bijlage bij de factuur en op ons onderwijsportaal staat wel nadrukkelijk vermeld dat de gevraagde bijdrage vrijwillig is. Daarnaast zullen we er wellicht niet aan ontkomen om soms te moeten vermelden dat als er niet voldoende betalende deelnemers zijn, een activiteit mogelijk niet door kan gaan."

Bijdrage bedrijfsleven

"Ook de Stichting Leergeld blijft ons geld geven voor leerlingen die daar zijn ingeschreven, tot een maximaal afgesproken bedrag. En we willen het bedrijfsleven laten sponsoren. Het is interessant te kijken hoe je hierbij gebruik kunt maken van al bestaande contacten en verbinding kunt maken met andere (leer)doelen, bijvoorbeeld rond loopbaanoriëntatie. Bijvoorbeeld door een bedrijf een excursie of werkweek te laten sponsoren, waarbij leerlingen ook iets leren over en geïnteresseerd kunnen raken in de betreffende sector en het bedrijf. Dat levert win-win situaties op. We hopen dat het fonds zo in de toekomst echt een eigen leven gaat leiden."

Keuzes

Echter, je ontkomt als school niet aan het maken van keuzes, aldus Van Bergeijk: wat doe je nog wel en niet qua activiteiten, hoeveel geld reserveer je hiervoor in de begroting, welke andere dingen vallen hierdoor weg? "Wij vinden het heel belangrijk dat leerlingen ook sociale ervaringen opdoen, dat ze geen leefachterstand oplopen. Dus hebben we ruimte in de begroting gezocht om dit te bekostigen. Maar dit blijft lastig, zeker in krimpgebieden zoals de onze, ook omdat het om forse bedragen gaat. Het roept ook zeker vragen op over de bekostiging door de overheid, en waarom je als school hiervan niet én onderwijs- én andersoortige activiteiten kan betalen. Voor nu, in deze huidige situatie, proberen we er in elk geval zo creatief mogelijk mee om te gaan en die zo belangrijke leuke, sociale ervaringen voor leerlingen veilig te stellen."

"WE HOPEN
DAT ONS FONDS
EEN EIGEN LEVEN
GAAT LEIDEN."

PRAKTIJKVOORBEELD

DEVICES IN BRUIKLEEN OP CSG REGGESTEYN

DEVICES OP KOSTEN VAN DE SCHOOL

Op CSG Reggesteyn krijgen alle leerlingen in de eerste vier leerjaren een device in bruikleen, die daarna hun eigendom wordt. Voor leerjaar 5 en 6 havo/vwo is een soortgelijke oplossing in de maak. Een principiële keuze, vertelt bestuurder Aart van 't Veld.

De kosten van devices voor leerlingen stellen veel scholen voor hoofdbreken. Laptops en tablets zijn niet meegenomen in de Wet gratis schoolboeken, die sinds 2008 de verstrekking regelt van de meeste studieboeken en lesmaterialen in het voortgezet onderwijs. Aan de andere kant kunnen scholen ouders niet verplichten voor hun kinderen devices aan te schaffen. Is het gebruik van een device essentieel voor onderwijsdeelname, dan dient de school dit apparaat aan leerlingen ter beschikking te stellen; een vrijwillige bijdrage vragen mag wel. In de praktijk zijn er maar weinig scholen die de kosten van devices voor hun rekening nemen. CSG Reggesteyn, een scholengemeenschap van praktijkonderwijs tot en met gymnasium met vestigingen in Nijverdal en Rijssen, doet dat wel.

Maximale ontwikkelingskansen

“Wij willen alle leerlingen maximale kansen op ontwikkeling geven en wij geloven dat leren van en met elkaar daarvoor heel belangrijk is”, licht bestuurder Aart van 't Veld toe. “Ook vinden we het onze opdracht ervoor te zorgen dat onderwijskansen van leerlingen niet worden vertroebeld door ongelijkheden in hun thuissituatie. Op wat leerlingen van huis mee krijgen, hebben we maar beperkt invloed. Maar we hebben wel invloed op de kansen die zij krijgen op het moment dat ze onze scholen binnenwandelen. Dus toen wij in 2018, iets later dan veel andere scholen, de digitaliseringslag hebben ingezet, hebben we gezegd: wij gaan die devices faciliteren.”

Vijftig euro borg

Concreet betekent dit dat elke nieuwe leerling een laptop in bruikleen krijgt. Ouders betalen alleen vijftig euro borg, om te stimuleren dat leerlingen zorgvuldig met het apparaat omgaan. Na vier jaar – tachtig procent van de leerlingen is dan klaar met de opleiding – zijn de laptops afgeschreven en gaat het eigendom over op de leerlingen en hun ouders. Alleen voor de havo/vwo-leerlingen, die na klas 4 nog een of twee jaar te gaan hebben, is een definitieve regeling nog in de maak. “Zij willen misschien een laptop met meer mogelijkheden, die ze ook in het hoger onderwijs kunnen gebruiken”, zegt Van 't Veld. “In hoeverre faciliteren wij dat? Daar zijn we nog niet helemaal uit, maar de geest van de regeling zal hetzelfde zijn als voor leerjaar 1 tot en met 4.”

Stigmatiserend

In de gedachtegang van Reggesteyn ligt het verstrekken van devices in het verlengde van de Wet op de gratis schoolboeken, ook al worden devices daarin niet genoemd. “Ik snap dat veel scholen zeggen: het staat niet in de wet, dus we hoeven het niet te doen”, zegt Van 't Veld. “Maar wij willen principieel zijn op de bedoeling van de wet. En die bedoeling is volgens ons dat alle leerlingen

vrijelijk kunnen deelnemen aan het onderwijs. Als devices daarvoor onontbeerlijk zijn, vinden we dat wij die moeten verstrekken. Een alternatief zou zijn om te werken met leenlaptops voor leerlingen van wie de ouders geen device kunnen of willen aanschaffen. Die leerlingen moeten dan elke ochtend en middag een laptop ophalen en inleveren. Dat is niet praktisch, ook omdat de laptop tegenwoordig ook bij het huiswerk nodig is. Bovendien zet je leerlingen uit gezinnen die het niet zo breed hebben, hiermee apart. Dat werkt stigmatiserend.”

Armoede

Het oosten van Nederland, waar de scholen van Reggesteyn staan, kent niet de grootstedelijke problematiek die bijvoorbeeld in de Randstad tot kansenongelijkheid leidt. “Maar ook hier zijn postcoderegio's waar veel achterstanden voorkomen”, aldus Van 't Veld. “Ik ben geschrokken van het aantal gezinnen dat in de gemeenten Rijssen, Holten en Hellendoorn onder de armoedegrens leeft. In die gezinnen wonen tientallen leerlingen die dagelijks bij ons naar school gaan. Dat had ik eerder niet zo voor de bril, nu wel. Dan vind ik dat je er ook werk van moet maken.”

Notitie

Maar devices komen met een fors prijskaartje, en Reggesteyn is niet rijker of armer dan de gemiddelde school. Hoe is het gelukt om voor 'gratis devices' alle handen op elkaar te krijgen? Van 't Veld: “We hebben het uitgangspunt op punt één van de agenda gezet, nog voordat de getallen om de hoek kwamen kijken. In onze notitie ging paragraaf 1 over het principiële standpunt, 2 over de financiële uitwerking en 3 over de implementatie in het onderwijs. Die notitie hebben we eerst met de directie besproken, toen met alle unitleiders en daarna twee keer in de medezeggenschapsraad. In de MR hebben we ruim de tijd genomen om uit te leggen waarom wij vinden dat dit a) goed is om te doen en b) financieel verantwoord – in die volgorde. Ik was er blij mee en ook wel trots op dat er nauwelijks discussie ontstond. Iedereen kon zich er wel in vinden.”

Minder dan één procent

Wat maakt het ook financieel verantwoord? “Even op de achterkant van een sigarendoosje: een laptop van vierhonderd euro schrijf je in vier jaar af, dat is honderd euro per leerling per jaar, dan hebben we het bij ons voor de eerste vier leerjaren over jaarlijks hondervijftigduizend tot tweehonderduizend euro. Dat is één procent van de inkomsten. We besparen op aanschaf en beheer van laptopkarren en vaste computers in klaslokalen, want die worden overbodig. Wel maken we wat extra kosten voor beheer, maar omdat dit beheer gebeurt op onze ICT Servicepunten die bemand zijn door mbo-studenten, valt de kostenpost erg mee, terwijl het in de praktijk een groot voordeel is om eenheid te hebben in de typen devices en eenheid in het beheer. De enige verwachting die niet is uitgekomen, is dat we door laptops zijn gaan besparen op uitgaven aan boeken. De kosten van een gemiddeld boekenpakket zijn sinds de komst van digitaal lesmateriaal alleen maar toegenomen.”

Tip: zet het uitgangspunt voorop

Dankzij de NPO-gelden kon de ingroei van de devices op Reggesteyn worden versneld. In de eerste vier leerjaren hebben alle leerlingen nu een laptop; als straks de regeling voor de bovenbouw havo/vwo klaar is, 'staat' het systeem. “Natuurlijk komen de kosten van devices jaarlijks terug bij de begrotingsbesprekingen, ook in de MR”, aldus Van 't Veld. “Dat levert soms taaie gesprekken op. Wat helpt, is dat we kunnen zeggen: ons uitgangspunt was goed, daar houden we aan vast. Ook als we dan elders pijnlijke keuzes moeten maken. Dat is dus de tip die ik kan meegeven: zet vanaf de start je uitgangspunt voorop, dan kun je daar in volgende jaren op bouwen.”

PRAKTIJKVOORBEELD **ALLE SCHOOLKOSTEN AFGESCHAFT OP PRAKTIJKSCHOOL DE BRUG**

IEDERE LEERLING HOORT ERBIJ, DAAROM SCHAFT DE BRUG DE OUDERBIJDRAGE AF

Praktijkschool De Brug, een kleine zelfstandige school in Zaltbommel, heeft de knoop doorgehakt: ouders betalen niet meer mee aan de schoolkosten. Geen vrijwillige bijdrage en ook geen verplichte schoolkosten. Zonder financiële drempels hebben alle leerlingen evenveel kansen om hier naar school te gaan.

“Al jarenlang overwoog ik om de ouderbijdrage af te schaffen”, vertelt directeur Hans van Gent. “Op uitnodiging van de gemeente denken wij al een tijd lang mee in de Brede Beweging Bommelerwaard – een netwerk dat zich inzet voor het voorkomen en aanpakken van armoede – over hoe we in deze regio als school een steentje kunnen bijdragen aan armoedebestrijding. Maar ik liep aan tegen veel onduidelijkheden en onzekerheid over de bekostiging van praktijkonderwijs. En ik wist: als je schoolkosten afschaft dan is dat definitief, want wie A zegt moet ook B zeggen.”

Rigoureuze afschaffing

Om toch stappen te zetten in het beperken van de kosten had de school afspraken gemaakt met de Stichting Leergeld. Van Gent: “Soms zat daar geen geld meer in de pot voor ouders die er aanspraak op maakten. We spraken af dat de school de pot dan zou aanvullen. Ook hoefden onze leerlingen al nooit een laptop (Chromebook) aan te schaffen, die krijgen ze kosteloos in bruikleen van de school. Maar nu hebben we het nog rigoureuzer aangepakt: de vrijwillige ouderbijdrage is afgeschaft (voor schoolreisjes, huur kluisjes en dergelijke), maar ook de verplichte schoolkosten voor materialen als een rekenmachine en bijvoorbeeld gymkleding en praktijkkleding zoals een schort, overall, stofjas of een koksbuis. De school betaalt die spullen.”

‘Drempels opwerpen, dat gaan we niet meer doen’

Kansengelijkheid is een belangrijke motivatie voor Van Gent en de school. “Wij roepen in het praktijkonderwijs: iedere leerling doet ertoe, iedere leerling hoort erbij. Wij hebben de ambitie om honderd procent van onze uitstromers naar een arbeidsplek of een degelijke vervolgopleiding toe te leiden. Dan is het toch een schril contrast als je aan de andere kant leerlingen op basis van hun financiële situatie uitsluit. Dat deden we niet bewust, maar in de praktijk is dat het effect van ouderbijdragen. Ik zag de verschillen tussen ouders: iemand die het goed kan betalen en met een dikke Mercedes z'n kind naar school komt brengen weigerde te betalen, terwijl een ander, die in de schuldsanering zit, maandelijks die bijdrage aan het afbetalen was. Dat stak me, ik dacht: stoppen daarmee.” Een recent incident rond het schoolfeest sterkte Van Gent in zijn weerstand tegen

"... EN WE MAKEN AFSPRAKEN MET ZE OVER BIJDAGEN DIE DE STAGE FACILITEREN, MEESTAL IN NATURA: MATERIALEN VAN DE SUPERMARKT OF DE PLAATSELIJKE BLOEMIST. OF TRANSPORT ALS HET OM EEN VERVOERBEDRIJF GAAT. AL DIE DINGEN SAMEN SCHELEN TOCH WEER OP ONZE BEGROTING."

financiële drempels. Aan leerlingen was entreegeld gevraagd voor consumptiebonnen. Enkele kinderen kwamen stiekem naar binnen en dreigden naar huis te worden gestuurd. "Daar hebben we als directie een stokje voor gestoken. Bij het nabellen van de ouders was mijn conclusie dat er schaamte in het spel was over het niet kunnen betalen van die extra euro's. Ik dacht: dat gaan we niet meer doen, die entreegelden."

Financiële consequenties

Kan De Brug al die kosten voor eigen rekening nemen? "Jawel, we hebben er rekening mee gehouden in onze meerjarenbegroting voor de komende vier jaar", zegt Van Gent. "Onzekerheid over de financiële consequenties hield ons jarenlang tegen, maar we hebben de knoop nu doorgehakt. Als wij de visie hebben dat iedere leerling erbij hoort, dan moeten we niet aan financiële uitsluiting doen."

Het helpt misschien dat De Brug een kleine school is en ook dat de school altijd zuinig is omgesprongen met haar middelen. Van Gent: "We hebben nooit geld over de balk gegooid en hebben weloverwogen besluiten genomen over wat wij wel of niet doen. Ik denk dus dat het deels ook een kwestie is van keuzes maken. En in het creatief zoeken van mogelijkheden: waar kun je sponsors krijgen, hoe kun je subsidies binnenhalen?"

Niet alleen

"Het verschil voor de kwetsbare leerling tussen 'ik kan het' en 'ik kan het niet' is 'ik kan het niet alleen'", betoogt Van Gent. "Met ondersteuning kunnen ze ver komen. En ook wij als onderwijssoort kunnen het niet alleen, we hebben de overheid en de ondernemers nodig. Als praktijkschool maken wij jaarlijks gebruik van ESF-subsidies (Europees Sociaal Fonds) die we inzetten voor een praktijkgerichte leeromgeving. Die kunnen we ook aanwenden voor werkkleding. Ook bij andere overheden kloppen we aan. En via ondernemers, met name onze stagebedrijven, zoeken we sponsoring om onze praktijklessen te versterken. Daar horen ook praktijklessen op locatie bij. En we maken afspraken met ze over bijdragen die de stage faciliteren, meestal in natura: materialen van de supermarkt

of de plaatselijke bloemist. Of transport als het om een vervoerbedrijf gaat. Al die dingen samen schelen toch weer op onze begroting."

Voorbeeld

Het besluit om de ouderbijdragen geheel af te schaffen heeft de school bewust in de luwte genomen. Vlak voor de zomervakantie, en pas nadat de nieuwe aanmeldingen binnen waren. "We wilden niet de indruk wekken dat het een pr-stunt was. Ons gebouw zit al helemaal vol, zeker nu we ook veel nieuwe leerlingen van Kentalis Kompas College erbij krijgen voor de praktijkvakken." Wel wil De Brug andere scholen inspireren tot navolging, zeker in de Bommelerwaard, waar armoede en ook analfabetisme relatief veel voorkomt. Hans van Gent: "Ik hoop dat we een voorbeeld kunnen zijn. We moeten ouders in deze steeds duurder tijden ontzien. Het zou ook heel mooi zijn als de overheid daar in de schoolbekostiging meer ruimte voor geeft."

"IK HOOP DAT WE EEN VOORBEELD KUNNEN ZIJN. WE MOETEN OUDERS IN DEZE STEEDS DUURDERE TIJDEN ONTZIEN. HET ZOU OOK HEEL MOOI ZIJN ALS DE OVERHEID DAAR IN DE SCHOOLBEKOSTIGING MEER RUIMTE VOOR GEEFT."

